

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра хореографії та музично-інструментального виконавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
культури і мистецтв

О.А.Устименко-Косоріч

«29» серпня 2020р.

**ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ
З ФАХУ**

(за спеціалізацією фортепіано)

галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

освітня-програма/програма Музичне мистецтво

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту культури
і мистецтв

«29» серпня 2020р.

Голова О.Ф. Руденко

Суми – 2020

Розробники:

Єременко Ольга Володимирівна, доктор пед.наук, професор
кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства

Довжинець Інна Георгіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства

Програма підсумкової атестації розглянута і схвалена на засіданні
кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства

Протокол № 1 від «28» серпня 2020р.

Завідувач кафедри

О.В. Єременко – доктор педагогічних наук, професор

Освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра за спеціальністю 025 Музичне мистецтво (спеціалізація – «Фортепіано») передбачено екзамен з фаху як форми підсумкової атестації.

Під час підсумкової атестації з фаху бакалаври мають: виявляти професійну компетентність та педагогічну майстерність; знання з теорії та техніки фортепіанно-інструментального виконавства; на високому рівні володіти прийомами техніки звуковидобування на фортепіано; володіти музично-аналітичними навичками у процесі художньої інтерпретації музичних творів відповідно до їх жанрово-стильового та мистецько-образного контексту; демонструвати артистизм, художньо-технічну майстерність володіння фортепіано під час сольної виконавської діяльності.

Передбачає виконання бакалавром чотирьох інструментальних творів сольної програми (поліфонії, крупної форми, двох різнохарактерних п'єс). Результатом кваліфікаційного екзамену з фортепіано є концертний виступ в якості соліста-інструменталіста, який виконує чотири різнохарактерних твори.

Підсумкова атестація з фаху спрямована на виявлення: знань нотного тексту (якість вивчення твору, пам'ять, текстова точність, чіткість темпо-ритму, відсутність зупинок та виправлень); віртуозності (пальцева швидкість, володіння технічними прийомами гри, координація рук – синхронність та автономність рухів, м'язове напруження та ін.); якості виконавської вимови (інтонаційна логіка, побудова фраз, речень, доцільність артикуляції, наявність динамічної шкали, організація ігрового часу, агогіка); звукова чутливість (відчуття тембру, звукового колориту, засоби звуковидобування, характер туше, диференціація фактури, педалізація); стильова та жанрова відповідність; виконавське втілення драматургії твору (якість формобудови, співвідношення частин та цілого, переконливість кульмінації, природність або штучність розвитку); артистизм та творча індивідуальність виконавця.

1. Мета підсумкової атестації з фаху – перевірка теоретичних знань та практичних умінь випускника для здійснення ним професійної діяльності в галузі фортепіанного інструментального виконавства та музичної освіти. Завдання екзамену з фаху полягає у виявленні рівня оволодіння майбутніми бакалаврами музичного мистецтва спеціалізації «Фортепіано» компетенцією виконавства у якості соліста; а також у виявленні рівня оволодіння методикою роботи над інструментальними творами.

Підсумкова атестація передбачає перевірку таких компетенцій випускника: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність бути критичним і самокритичним; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності; здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності; здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності; здатність розуміти основні шляхи

інтерпретації художнього образу; здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці; здатність ефективно використовувати музично – технічні засоби у виконавській діяльності.

2. Передумови

Попереднє опанування навчальних дисциплін «Концертмейстерський клас (за спеціалізацією «Фортепіано»», «Основи сценічно-виконавської майстерності», «Основи виконавської інтерпретації», «Історія фортепіанного виконавства» дозволить скласти підсумкову атестацію з фаху першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

3. Результати

Результати підсумкової атестації передбачають оволодіння технікою гри на фортепіано в її різних видах та виконавською майстерністю, що дозволяє ефективно працювати в галузі інструментального виконавства. На кваліфікаційному екзамені демонструється рівень музичного мислення, оволодіння найбільш типових рис інструментальної фортепіанної музики різних жанрів, стилів, епох, національних шкіл та художніх напрямів. Підсумкова атестація передбачає сформованість умінь застосовувати арсенал технічних прийомів, педалізації, втілення жанрово-стильових особливостей твору та специфіки його фактури, створення власної художньої інтерпретації.

<p>Знання: принципів виконавської культури, критеріїв інструментального виконавства. Уміння: здійснювати виконавську діяльність, демонструвати артистизм, майстерність володіння фортепіано.</p>	<p>ПРН 1</p>	<p>ПРН 1 – Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.</p>
<p>Знання: особливостей стилів, жанрів, певної доби, до якої належать музичні твори. Уміння: здійснювати аналіз музичних творів, особливостей драматургії та художнього змісту музики, що виконується.</p>	<p>ПРН 3</p>	<p>ПРН 3 – Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.</p>
<p>Знання: змісту художньої інтерпретації музичного твору, виразних засобів, які використовуються для розкриття драматургії твору. Уміння: здійснювати відтворення драматургічної концепції фортепіанного твору, створювати його художню інтерпретацію відповідно вимог артиста-інструменталіста</p>	<p>ПРН 4</p>	<p>Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.</p>
<p>Знання: змісту виконавських та музикознавчих інтерпретацій. Уміння: демонструвати володіння музично-аналітичними навичками у процесі художньої інтерпретації виконуваних творів.</p>	<p>ПРН 7</p>	<p>ПРН 7 – Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.</p>

<p>Знання: етичних норм взаємодії та комунікації.</p> <p>Уміння: здійснювати комунікацію з колегами-студентами, викладачами</p> <p>Комунікація: взаємодія та комунікація у сфері фортепіанного виконавства</p>	<p>ПРН 15</p>	<p>Здатність з дотриманням етичних норм здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами.</p>
<p>Знання: змісту продуктивних форм взаємодії в закладі сфери культури і мистецтва.</p> <p>Уміння: вибудовувати стосунки співробітництва, реалізовувати взаємодію та діалог.</p> <p>Комунікація: взаємодія з керівництвом, підлеглими, колегами</p>	<p>ПРН 16</p>	<p>Здатність співробітництва, діалогу та реалізації продуктивних форм взаємодії у мистецькому закладі.</p>
<p>Знання: принципів організації самостійної роботи, критеріїв якісного виконання виконуваних творів.</p> <p>Уміння: організувати самостійну роботу з фаху, самокритично оцінювати власне виконання, оволодівати новими виконавськими прийомами та техніками.</p>	<p>ПРН 17</p>	<p>ПРН 17 – Здатність здійснення самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності і самокритичності у професійній діяльності.</p>
<p>Знання: змісту музичного мистецтва, мистецьких цінностей, естетичних ідеалів та національної свідомості.</p> <p>Уміння: розвивати мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість засобами музичного мистецтва.</p> <p>Комунікація: сценічна взаємодія зі слухачами та іншими артистами.</p>	<p>ПРН 18</p>	<p>Здатність розвивати у суспільстві засобами музичного мистецтва загальнолюдські та мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість.</p>

4. Критерії оцінювання

Рівень підготовки майбутнього бакалавра оцінюється за **100-бальною шкалою**.

Рівень підготовки випускника з фортепіано оцінюється за такими критеріями:

- професійна компетентність та педагогічна майстерність;
- володіння технічними прийомами гри на фортепіано;
- знання музичної стилістики і вміння її застосовувати на фортепіано;
- віртуозність гри (пальцева швидкість, координація рук тощо.);
- опанування навичками виконавської вимови (інтонаційна логіка, побудова фраз, речень, доцільність артикуляції, агогіка та ін.;

- вміння самостійно познайомитися з фортепіанним твором та спланувати його розучування;
- артистизм, проявлення творчої індивідуальності.

Шкала оцінювання:

90-100 балів («відмінно») – яскрава виконавська інтерпретація фортепіанних творів, систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням фортепіанної техніки, застосування ефективних методик в роботі над фортепіанним твором; індивідуальне бачення та яскраве розкриття художнього образу творів; майстерне володіння інструментом, жанрово-стильова відповідність виконання; емоційність та виконавська воля.

82-89 балів («дуже добре») – систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням фортепіанної техніки; студент демонструє досить переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються; правильне слідування авторському тексту; вірне застосування прийомів гри на фортепіано; вміння володіти увагою слухачів.

74-81 балів («добре») – цілеспрямована та систематична робота студента над удосконаленням фортепіанної техніки, студент не завжди демонструє переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються, слідує авторському тексту; спостерігаються окремі помилки в застосуванні прийомів гри на фортепіано, засобів зосередження уваги слухачів.

64-73 балів («достатньо») – недостатня наполегливість в напрямку оволодіння знаннями, уміннями, навичками в галузі фортепіанного виконавства, наявність досить суттєвих недоліків в інструментальній підготовці; значні помилки у слідуванні авторському тексту та в застосуванні засобів виконавської виразності.

60-63 бали («задовільно») – відсутність системності, наполегливості, старанності в оволодінні знаннями, уміннями, навичками в галузі фортепіанного виконавства, наявність суттєвих недоліків у інструментальній підготовці, значні порушення у відтворенні авторського тексту та застосуванні прийомів володіння інструментом, нездатність зосереджувати увагу слухачів.

35-59 балів («незадовільно») – недбале ставлення до фортепіанного виконавства, низький рівень розвитку музикального слуху, слабкий розвиток музичного мислення, пам'яті, низький рівень знань, умінь, навичок володіння інструментом, про що свідчить недбалість виконавської інтерпретації фортепіанних творів;

1-34 бала («незадовільно») – невпевнене знання виконуваних творів; невідповідне володіння фортепіанною технікою; відсутність виконавської волі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики		
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Екзамен.

6. Програма

1. Концертне виконання сольної програми на фортепіано

7. Зміст

Орієнтовний репертуарний зміст програми

Сольна програма

Циклічна поліфонія: І.С.Бах. Прелюдія і фуга з ДТК (т. I або II). Д.Шостакович. Прелюдія і фуга (24 прелюдії і фуги). М.Скорик. Прелюдія і фуга (12 прелюдій і фуг). П.Чайковський. Прелюдія і фуга. С.Франк. Прелюдія, хорал і фуга. Прелюдія, фуга і варіація. Французька або англійська сюїта. Партита, Токата.

Соната: Й.Гайдн. Соната (тт. –4). В.Моцарт. Соната (тт. 1–2). Л.Бетховен. 32 сонати для ф-но. Ф.Шуберт Сонати для ф-но. Р.Шуман. Сонати для ф-но. Прокоф'єв. Сонати для ф-но.

Концерти: І.Бах (d-moll, f-moll, g-moll). Й.Гайдн (D-dur, G-dur). В.Моцарт(№№ 1–27). Л.Бетховен (№№ 1–3). Ф.Мендельсон (d-moll). Р.Шуман. Ф.Шопен (№№1, 2). Ф.Ліст (№1), Е.Гріг. К.Сен-Санс (№2, 5). П.Чайковський (№№1, 2). О.Глазунов, М.Аренський, М.Скрябін, С.Рахманінов (№№1–3). С.Прокоф'єв (№№1–3). М.Равель (№1).

Д.Шостакович (№№1, 2). Ф. Пуленк. М.Рубінштейн (№4) Д.Гершвін, Л.Ревуцький, М. Балакірєв.

Концертний етюд: М.Мошковський. 15 віртуозних етюдів. Ф.Шопен. Етюди ор. 10, 25. Етюди Ф.Ліста, О. Скрябіна, С. Рахманінова, К. Дебюссі. В.Косенко. Концертні та трансцендентні етюди.

П'єса українського композитора: М.Лисенко. Прелюд до мінор, Концертний Вальс, Експромт ля мінор, Мрії. Л.Ревуцький. Прелюдії тв. 4,7,11; Пісня. В.Косенко. Поєми-легенди №1-2. М.Скорик. Партита №5 (Вальс, Арія, Фінал). М.Штогаренко Етюди- малюнки. І.Шамо. Берізка, Веснянка, цикл "Гуцульські акварелі", "Українська сюїта". М.Кармінський. П'єси з Партит. Ю.Іщенко. Токата. І.Сасько. Цикл «Відгомін століть».

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Михалюк А. М. Значущість українського фортепіанного мистецтва як засобу формування виконавської культури майбутніх учителів музики. *Педагогічні науки. Випуск 126*. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. С. 109-115.
2. Курковський Г.В. *Питання фортепіанного виконавства*. Збірник статей. К. Муз. Україна, 1983. 139 с.
3. Кабалевський Д.Б. Про трьох китів та про інші цікаві речі. К.: Муз. Україна, 1973. 190 с.
4. Милич Б.О. Про формування і вдосконалення викладацької майстерності педагогів-піаністів. К.: Муз. Україна, 1971. 62 с.
5. Подвала В. Створюймо музику! 1-2 класи: вправи для розвитку творчих навичок в учнів дитячих музичних шкіл, музичних студій та шкіл мистецтв. Київ : Музична Україна, 1990. 64 с.
6. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки : метод. посіб. Тернопіль : СМП «АСТОН», 2000. 68 с.
7. Художньо-педагогічний аналіз на уроках музичного мистецтва в загальноосвітній школі на матеріалі фортепіанних творів для дітей Михайла Шуха : нотна хрестоматія. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017.167 с.
8. Деменко Б. Робота піаніста над поліритмічними труднощами. *Питання фортепіанної педагогіки та виконавства*. К.: Муз. Україна, 1981. С.51-61.
9. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (XIV–XVIII ст.). Тернопіль: СМП «Астон», 1998. 299 с.
10. Гаркуша Л.І., Економова О.С. Формування професійних навичок і вмінь студентів на заняттях з основного музичного інструмента (фортепіано) : навчально-методичний посібник/ Л.І.Гаркуша, О.С.Економова. – К.:Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. –100 с.
11. Жигінас Т. В. Методичні засади підготовки майбутніх вчителів музики доконцертно-освітньої діяльності серед дітей та юнацтва: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. К, 2007. 220 с.

12. Лісовий В.А., Мельничук Я.М., Бойчук І.І. Основний музичний інструмент (фортепіано): Навчально-методичний посібник. Чернівці: Рута, 2007. 69 с.

Додаткові:

1. Циклічна поліфонія: І.С.Бах. Прелюдія і fuga з ДТК (т.І або II). Французька або англійська сюїта. Партита, Токата. Д.Шостакович. Прелюдія і fuga (24 прелюдії і fugи). М.Скорик. Прелюдія і fuga (12 прелюдій і fug). П.Чайковський. Прелюдія і fuga. С.Франк. Прелюдія, хорал і fuga. Прелюдія, fuga і варіація.
2. Класична соната: Й.Гайдн. Соната (т.І 1-4). В.Моцарт. Соната (т.І 1-2). Л.Бетховен. 32 сонати для ф-но. Ф.Шуберт Сонати для ф-но.
3. Концертний етюд: М.Мошковський. 15 віртуозних етюдів. Ф.Шопен. Етюди ор. 10, 25. Етюди Ф.Ліста, О. Скребіна, С. Рахманінова, К. Дебюссі. В.Косенко. Концертні та трансцендентні етюди.
4. П'єса українського композитора: М.Лисенко. Прелюд до мінор, Концертний Вальс, Експромт ля мінор, Мрії. Л.Ревуцький. Прелюдії тв.4,7,11; Пісня. В.Косенко. Поєми-легенди №1-2. М.Скорик. Партита №5 (Вальс, Арія, Фінал). М.Штогаренко Етюди – малюнки. І.Шамо. Берізка, Веснянка, цикл "Гуцульські акварелі", "Українська сюїта". М.Кармінський. П'єси з Партит. Ю.Іщенко. Токата. І.Сасько. Цикл «Відгомін століть».
5. Концерти: І.Бах (d-moll, f-moll, g-moll).Й.Гайдн (D-dur, G-dur). В.Моцарт (№№1-27). Л.Бетховен (№№ 1-3). Ф.Мендельсон (d-moll). Р.Шуман. Ф.Шопен (№№1,2). Ф.Ліст (№1), Е.Гріг. К.Сен-Санс (№2,5). П.Чайковський (№№1,2). О.Глазунов, М.Равель (№1). Д.Шостакович (№№1,2). Ф. Пуленк, Д.Гершвін, Л.Ревуцький, М. Балакірєв.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Навчальна дисципліна передбачає використання двох фортепіано, технічних засобів навчання, друкованих та інтернет-джерел інформації.